

Työ- ja elinkeinoministeriö
Alueet ja kasvupalvelut
kirjaamo@tem.fi

Vastaus on lähetetty myös Otakantaa-sivuston kautta.

Työllisyyden kuntakokeilut, kommentointi hallituksen esitysluonnokseen

Pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelman mukaan kuntien roolia työllisyyspalveluiden järjestäjänä vahvistetaan. Em. kirjauksen mukaisena ensimmäisenä toimenpiteenä hallitus valmistelee työllisyyden kuntakokeilut, joiden on määrä käynnistyä keväällä 2020 ja kestää 31.12.2022 asti. Kokeiluissa jatketaan ja laajennetaan vuoden 2018 lopussa päättyneiden alueellisten työllisyyskokeilujen toimintamallia.

Kokeilujen tavoitteena on nykyistä tehokkaammin edistää työttömien työnhakijoiden työllistymistä ja koulutukseen ohjautumista ja tuoda uusia ratkaisuja osaavan työvoiman saatavuuteen. Kokeiluissa kehitetään työllistymistä tukevia palveluja ja palvelumalleja, joiden avulla voidaan tehokkaasti tunnistaa ja ratkaista asiakkaiden yksilölliset palvelutarpeet, työllistymisen esteet sekä osaamisen kehittämistarpeet. Keskeisenä keinona on työllisyyspalvelujen, osaamispalvelujen ja sote-palvelujen nykyistä vahvempi yhteensovittaminen kunta-alustalla.

Kokeiluissa tavoitellaan vahvempaa vaikuttavuutta yhteen sovittamalla valtion ja kuntien resursseja, osaamista ja palveluja. Valtiolta siirtyy kuntien työnjohdon alle henkilöstöresursseja sekä päätösoikeutta työllisyysmäärärahojen käyttöön hankkeiden asiakasvolyymin mukaisesti. Kunnat tuovat omia panoksia palvelutason nostamiseksi ja palveluiden kehittämiseksi.

Laissa säädetään määräaikaisesta kokeilusta, jonka aikana kunnat järjestävät julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa (916/2012) tarkoitettuja palveluja.

Palta ry edustaa henkilöstöpalveluyrityksiä sekä aloja, joihin pääosin työllistytään

Palvelualojen työnantajat PALTA ry on uuden työn, digimurroksen ja tulevaisuuden työmarkkinoiden suunnannäyttäjä. Palta on EK:n toiseksi suurin jäsenliitto ja edustamme yli 2 000 palvelualoilla toimivaa jäsentämme.

Palvelualojen työnantajat Palta ry edustaa myös henkilöstöpalveluyrityksiä, jotka ovat osallisina työllisyyden edistämisessä osana kuntakokeiluja. Paltan edustamat toimialat ja jäsenyritykset ovat avainasemassa yhä enenevässä määrin työllistävinä toimialoina.

Hallituksen työllisyystavoitteeseen pääseminen ei ole mahdollista ilman yksityistä sektoria ja erityisesti henkilöstöpalvelualan toimijoita. Henkilöstöpalveluala tuntee työmarkkinoiden tarpeet ja työpaikkoja syntyy sopivien tekijöiden löytyessä.

Piilotyöpaikkoja (tarvetyöpaikkoja) on tuhansia, mutta työpaikat eivät täyty ilman sopivien tekijöiden löytymistä.

Laadukkaat ja ketterät työllisyys- ja yrityspalvelut

Palta ry katsoo, että kokeiluissa tulisi tavoitella yhä vahvempaa vaikuttavuutta yhteen sovittamalla valtion ja kuntien, **sekä yksityisen ja kolmannen sektorin** resursseja, osaamista ja palveluja.

Tässä valmisteluvaiheessa ja hallituksen esityksen luonnoksessa olisi erittäin tärkeää ottaa mukaan myös palveluntuottajat, jotta kokeilualueilla varmistetaan mahdollisimman laadukkaat ja ketterät työllisyys- ja yrityspalvelut. Avoimelle yhteistyölle olisi hyvä luoda mahdollisuudet toteutua. Kannusteet ja vankka perusta tulee luoda jo tässä valmistelun alkuvaiheessa.

Esitämme seuraavia muutosehdotuksia pykäliin 5 ja 17:

5 § Kokeilualan palvelujen järjestäminen ja saatavuus

Kokeilualan kunnilla on velvollisuus järjestää riittävästi kaikkia kokeilun piiriin kuuluvia palveluja koko alueella työmarkkinoiden toimivuuden ja osaavan työvoiman saatavuuden turvaamiseksi sekä vieraskielisten henkilöiden ja maahanmuuttajien kotoutumisen edistämiseksi. Kunnat voivat ostopalveluina hyödyntää vain ELY-keskuksen tai TE-toimiston kilpailuttamia palveluja.

Kokeilualan kunta ei voi siirtää tässä laissa tarkoitettua järjestämisvastuutaan toiselle kunnalle. Kokeilualan kunnat voivat kuitenkin sopia palvelujen tuottamista yhteistyössä siten kuin kuntalain (410/2015) 8 luvussa säädetään.

Lisäsehdotus: Kokeilukuntien ja TE-hallinnon tulee etsiä ja toteuttaa laaja-alaisesti tehokkaita ratkaisuja yhteistyössä yksityisen ja kolmannen sektorin palveluntarjoajien kanssa.

17 § Työ- ja elinkeinotoimiston ja kokeilualan yhteistyövelvoite

Kokeilualan työ- ja elinkeinotoimiston ja kokeilualan on perustettava yhteistyöelin, joka seuraa tämän lain mukaisten velvoitteiden toteutumista kokeilualueella. Saman elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen alueella toimivat kokeilualueet voivat perustaa myös yhteisen toimielimen.

Lisäsehdotus: Yhteistyöelimen tulee ottaa mukaan valmisteluun mahdollisimman varhaisessa vaiheessa myös yksityisen ja kolmannen sektorin palveluntarjoajat.

Yhteistyön sisällöstä voidaan tarvittaessa säätää tarkemmin työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella.

Vaikuttavuus ja mittaristo

Aiempien hallituskausien kokeilujen tulosten arvioinnin relevanssia on arvioitu myös lausunnolla olevan HE-materiaalin taustoituksessa. On tärkeää varmistaa, ettei päädytä jälleen loppuraporttiin tämän kokeilujakson päättyessä, joka toteaa vain, ettei kokeiluja pystytä vertailemaan keskenään.

Vaikuttavuuden ja tulosten varmistamiseksi kokeilujen toteuttamistapoja tuleekin pystyä muuttamaan tarvittaessa nopeastikin, jos valitut toimenpiteet eivät tepsivät. Kokeiluista tuotettavan säännöllisen raportoinnin ja mittarien tulee tästä syystä olla selkeitä ja niistä tulee ammentaa oppia jo kokeilujen aikana myös muilla kokeilualueilla. Toisekseen kokeiluista tulisi ottaa opiksi myös kokeilun ulkopuolisiin kohderyhmiin.

Seurattavissa mittareissa tulisi pystyä huomioimaan myös erikseen julkisella, yksityisellä ja kolmannella sektorilla tuotettujen palvelujen tehokkuutta.

Yhteistyö mahdollistaa parhaat työkalut

Hallituksen esitysluonnos ei anna vielä tarpeeksi selkeää kuvaa, kuinka yrityspalveluja tullaan kehittämään kuntien ja TE-hallinnon toimesta. Kokeiluissa olisi ensiarvoisen tärkeää varmistaa yhdenmukaiset yrityspalvelut kaikilla alueilla.

Hyvää esitetyssä on valtion ja kuntien voimavarojen yhdistäminen vaikeimmin työllistyvien palvelujen osalta, mutta uhkana on palvelujärjestelmien sirpaloituminen (erityisesti pääkaupunkiseudulla). Esimerkiksi palkkatuen ja yhteishankintakoulutusten järjestämisen edellytykset eivät saa eriytyä kansallisesti.

Esimerkiksi alle 30-vuotiaille kuntien tulisi tarjota nopean työllistymisen palveluja (tehostettu työnvälitys) heti työttömyyden alkaessa. Tässä henkilöstöpalveluala pystyisi auttamaan paremmin nuoria työnhakijoita jo ennen kuin työttömyys pääsee pitkittymään.

Kokeilualueilla on huolehdittava, että monituottajamalli palveluissa ja koulutustarjonnassa vahvistuu. Hyödyt muodostuvat vahvistamalla yhteistyötä muun muassa henkilöstöpalveluyritysten, koulutusten tuottajien sekä sosiaali- ja terveyspalveluyritysten kanssa.

Digitaalisuus tulee nostaa yhä suurempaan osaan

Digitaalisuuden yhä parempi hyödyntäminen tulisi saattaa läpileikkaavaksi tavoitteeksi kaikille hallinnonaloille, jotta myös osaamiseen ja koulutukseen liittyvät rekisterit saataisiin täysimääräisesti hyötykäyttöön myös työllisyyden edistämisen näkökulmasta.

Kuntakokeiluissa tulisi hakea yhteistyön ja korkean hankintaosaamisen kautta jo olemassa olevia digitaalisia ratkaisuja työllisyyden edistämiseksi.

Samalla kuntakokeilujen valmisteluissa ja työllisyyden edistämisessä tulisi huomioida muun muassa AuroraAI-hankkeen etenemisen samanaikaisuus.

Lopuksi

Palvelualojen työnantajat Palta ry toivoo valmistelun pyrkivän yhä laadukkaampaan ja tiiviimpään yhteistyöhön yksityisen ja kolmannen sektorin palveluntuottajien kanssa tehokkaiden työllisyyspalveluiden löytämiseksi ja työllisyyden parantamiseksi. Kokeilujen aikana on suuri mahdollisuus panostaa yhteistyön laatuun ja löytää uusia toimivia ratkaisuja.

Kuntakokeilun toteutuessa pitää kuitenkin olla tarkkana, ettei palveluja ole alueella liikaa eivätkä ne ole keskenään päällekkäisiä. Työnhakijan kannalta on suuri vaara, että palvelujen saanti monimutkaistuu ja sekavoituu. Kokeiluihin liittyvät vastuunsiirrot eivät saa pysäyttää työllisyystoimien etenemistä. Vanhat toimintatavat eivät saa muodostua uusien ja innovatiivisten työllisyys- ja yrityspalveluiden tarjoamisen esteeksi tai hidasteeksi.

Palta kiittää mahdollisuudesta lausua ja kommentoida kuntakokeiluihin liittyen.

Tuomas Ylitalo
Asiantuntija, elinkeinopolitiikka

Palvelualojen työnantajat PALTA ry on uuden työn, digimurroksen ja tulevaisuuden työmarkkinoiden suunnannäyttäjä. Yhä nopeammin muuttuvassa maailmassa yhdistämme faktat, työmarkkinaosaamisen sekä vaikuttamisen taidot palvelutalouden ja Suomen parhaaksi. Palta on EK:n toiseksi suurin jäsenliitto ja edustamme yli 2 000 palvelualoilla toimivaa jäsentämme.